

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-610/18

AFMB Ltd κ.λπ.

κατά

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

(αίτηση του Centrale Raad van Beroep για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 16ης Ιουλίου 2020

«Προδικαστική παραπομπή – Διακινούμενοι εργαζόμενοι – Κοινωνική ασφάλιση – Εφαρμοστέα νομοθεσία – Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 – Άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α' – Έννοια του “προσώπου που είναι μέλος του προσωπικού που ταξιδεύει διά ξηράς μιας επιχείρησης” – Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 – Άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β' – Έννοια του “εργοδότη” – Οδηγοί φορτηγών που ασκούν κανονικά μισθωτή δραστηριότητα σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή κράτη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) – Οδηγοί φορτηγών που έχουν συνάψει σύμβαση εργασίας με μια επιχείρηση αλλά υπόκεινται, στην πράξη, στη διευθυντική εξουσία άλλης επιχείρησης εγκατεστημένης στο κράτος μέλος κατοικίας των οδηγών αυτών – Καθορισμός της επιχείρησης που έχει την ιδιότητα του “εργοδότη”»

1. *Κοινωνική ασφάλιση – Διακινούμενοι εργαζόμενοι – Εφαρμοστέα νομοθεσία – Ταυτόχρονη εφαρμογή περισσότερων εθνικών νομοθεσιών – Αποκλείεται – Σύστημα κανόνων σύγκρουσης – Πληρότητα – Σκοποί*
(Κανονισμός 1408/71 του Συμβουλίου, άρθρα 2, 13 §§ 1 και 2, στοιχείο α', και 14 § 2, στοιχείο α'· κανονισμός 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρα 2, 11 §§ 1 και 3, στοιχείο α', και 13 § 1, στοιχείο β')

(βλ. σκέψεις 40-43)

2. *Κοινωνική ασφάλιση – Διακινούμενοι εργαζόμενοι – Εφαρμοστέα νομοθεσία – Πρόσωπο που κανονικά ασκεί μισθωτή δραστηριότητα σε περισσότερα κράτη μέλη – Οδηγός φορτηγών που έχει συνάψει σύμβαση εργασίας με μια επιχείρηση αλλά υπόκεινται, στην πράξη, στη διευθυντική εξουσία επιχείρησης εγκατεστημένης σε άλλο κράτος μέλος – Εργοδότης – Έννοια – Επιχείρηση η οποία ασκεί στην πράξη τη διευθυντική εξουσία επί του οδηγού αυτού, βαρύνεται με το αντίστοιχο μισθολογικό κόστος και διαθέτει στην πράξη την εξουσία να τον απολύσει – Εμπίπτει – Επιχείρηση η οποία έχει συνάψει σύμβαση εργασίας με τον εν λόγω οδηγό αλλά δεν ασκεί στην πράξη τη διευθυντική εξουσία επ' αυτού – Δεν εμπίπτει*
(Κανονισμοί του Συμβουλίου 1408/71, άρθρο 14 § 2, στοιχείο α', και 574/72· κανονισμοί του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 883/2004, άρθρο 13 § 1, στοιχείο β', σημείο ι, και 987/2009)

(βλ. σκέψεις 52-54, 60, 61, 70-72, 75, 80 και διατακτ.)

Σύνοψη

Εργοδότης μισθωτών οδηγών φορτηγών διεθνών μεταφορών είναι η επιχείρηση μεταφορών η οποία ασκεί στην πράξη τη διευθυντική εξουσία επί των οδηγών αυτών, βαρύνεται με το κόστος των μισθών τους και διαθέτει στην πράξη την εξουσία να τους απολύσει

Με την απόφαση AFMB κ.λπ. (C-610/18), η οποία εκδόθηκε στις 16 Ιουλίου 2020, το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου έκρινε ότι εργοδότης ενός οδηγού φορτηγών διεθνών μεταφορών, κατά την έννοια των κανονισμών 1408/71¹ και 883/2004², είναι η επιχείρηση η οποία ασκεί στην πράξη τη διευθυντική εξουσία επί του εν λόγω οδηγού φορτηγών, βαρύνεται στην πράξη με το αντίστοιχο μισθολογικό κόστος και διαθέτει στην πράξη την εξουσία να τον απολύσει, και όχι η επιχείρηση με την οποία ο εν λόγω οδηγός φορτηγών συνήψε σύμβαση εργασίας και η οποία εμφανίζεται τυπικώς στη σύμβαση αυτή ως εργοδότης του.

Στη διαφορά της κύριας δίκης, η AFMB Ltd, εταιρία εγκατεστημένη στην Κύπρο, είχε συνάψει με επιχειρήσεις μεταφορών εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες συμφωνίες βάσει των οποίων δεσμευόταν, έναντι καταβολής προμήθειας, να εξασφαλίζει τη διαχείριση των βαρέων φορτηγών οχημάτων των επιχειρήσεων αυτών, για λογαριασμό και με κίνδυνο των εν λόγω επιχειρήσεων. Είχε συνάψει επίσης συμβάσεις εργασίας με οδηγούς φορτηγών διεθνών μεταφορών που κατοικούσαν στις Κάτω Χώρες, συμβάσεις στις οποίες οριζόταν ως εργοδότης τους. Οι εν λόγω οδηγοί φορτηγών ασκούσαν, για λογαριασμό των επιχειρήσεων μεταφορών, τη δραστηριότητά τους σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, ή ακόμη και σε ένα ή περισσότερα κράτη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

Η AFMB και οι οδηγοί προσέβαλαν αποφάσεις του Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (Διοικητικού συμβουλίου του ταμείου κοινωνικών ασφαλίσεων, Κάτω Χώρες) (στο εξής: Svb) με τις οποίες είχε κριθεί ότι εφαρμοστέα επί των οδηγών αυτών είναι η ολλανδική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης. Συγκεκριμένα, κατά το Svb, ως εργοδότες των οδηγών αυτών έπρεπε να χαρακτηριστούν μόνον οι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες επιχειρήσεις μεταφορών, οπότε είχε εφαρμογή η ολλανδική νομοθεσία, ενώ η AFMB και οι οδηγοί φρονούσαν ότι ως εργοδότης έπρεπε να χαρακτηριστεί η AFMB, και ότι, στο μέτρο που η έδρα της εταιρίας αυτής βρίσκεται στην Κύπρο, είχε εφαρμογή η κυπριακή νομοθεσία.

Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο, υπογραμμίζοντας την αποφασιστική σημασία του εν λόγω ζητήματος για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλισης, ζήτησε από το Δικαστήριο να παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με το ποιος –οι επιχειρήσεις μεταφορών ή η AFMB– πρέπει να θεωρηθεί ως «εργοδότης» των ως άνω οδηγών. Συγκεκριμένα, βάσει των κανονισμών 1408/71 και 883/2004, πρόσωπα όπως οι εν λόγω οδηγοί, τα οποία ασκούν τις δραστηριότητές τους σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη χωρίς να

¹ Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), και όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 631/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004 (ΕΕ 2004, L 100, σ. 1), ιδίως δε το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α' (στο εξής: κανονισμός 1408/71).

² Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 465/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012 (ΕΕ 2012, L 149, σ. 4), ιδίως δε το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β'.

απασχολούνται κυρίως στο έδαφος του κράτους μέλους όπου κατοικούν, υπόκεινται, όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται η έδρα ή ο τόπος δραστηριοτήτων του εργοδότη.

Το Δικαστήριο παρατήρησε καταρχάς ότι οι κανονισμοί 1408/71 και 883/2004 δεν περιέχουν καμία παραπομπή στις εθνικές νομοθεσίες ή πρακτικές προκειμένου να προσδιοριστεί η σημασία των εννοιών του «εργοδότη» και του «προσωπικού». Επομένως, οι εν λόγω έννοιες πρέπει να ερμηνευθούν κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο, με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα των σχετικών διατάξεων, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διατάξεις αυτές και τον σκοπό που επιδιώκει η οικεία κανονιστική ρύθμιση.

Όσον αφορά το γράμμα των διατάξεων και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, το Δικαστήριο επισήμανε, αφενός, ότι η σχέση μεταξύ ενός «εργοδότη» και του «προσωπικού» του συνεπάγεται την ύπαρξη δεσμού εξάρτησης μεταξύ τους. Αφετέρου, υπογράμμισε ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη η αντικειμενική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο οικείος μισθωτός και το σύνολο των σχετικών με την απασχόλησή του περιστάσεων. Συναφώς, μολονότι η σύναψη σύμβασης εργασίας μπορεί να αποτελεί ένδειξη της ύπαρξης δεσμού εξάρτησης, από το γεγονός αυτό και μόνον δεν είναι δυνατόν να συναχθεί με πειστικό τρόπο το συμπέρασμα ότι υπάρχει τέτοιος δεσμός. Συγκεκριμένα, πρέπει ακόμη να ληφθούν υπόψη όχι μόνον οι πληροφορίες που περιέχονται τυπικώς στη σύμβαση εργασίας, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο εκπληρώνονται στην πράξη οι υποχρεώσεις που υπέχουν τόσο ο εργαζόμενος όσο και η οικεία επιχείρηση. Επομένως, ανεξαρτήτως των οριζόμενων στα συμβατικά έγγραφα, πρέπει να προσδιοριστεί η οντότητα η οποία ασκεί στην πράξη τη διευθυντική εξουσία επί του εργαζομένου, βαρύνεται στην πράξη με το αντίστοιχο μισθολογικό κόστος και διαθέτει στην πράξη την εξουσία να απολύσει τον εργαζόμενο αυτό.

Κατά το Δικαστήριο, τυχόν ερμηνεία η οποία θα στηριζόταν αποκλειστικά σε τυπικούς λόγους, όπως είναι η σύναψη σύμβασης εργασίας, θα είχε ως αποτέλεσμα να επιτρέπεται στις επιχειρήσεις να αλλάζουν τον τόπο που πρέπει να θεωρηθεί κρίσιμος για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλισης, χωρίς μια τέτοια αλλαγή να εντάσσεται, στην πραγματικότητα, στον επιδιωκόμενο από τους κανονισμούς 1408/71 και 883/2004 σκοπό της διασφάλισης της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το σύστημα που καθιερώνουν οι κανονισμοί αυτοί αποσκοπεί, βεβαίως, απλώς στην προώθηση του συντονισμού των εθνικών νομοθεσιών στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, συγχρόνως όμως εκτιμά ότι η επίτευξη του σκοπού των εν λόγω κανονισμών θα διακυβευόταν εάν η προκρινόμενη ερμηνεία είχε ως αποτέλεσμα να διευκολύνεται η δυνατότητα των επιχειρήσεων να μετέρχονται αμιγώς τεχνητές μεθοδεύσεις προκειμένου να κάνουν χρήση της κανονιστικής ρύθμισης της Ένωσης με μοναδικό σκοπό να αντλήσουν όφελος από τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των εθνικών συστημάτων.

Εν προκειμένω, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, κατά τις επίμαχες περιόδους, φαίνεται ότι οι οδηγοί ήταν μέλη του προσωπικού των επιχειρήσεων μεταφορών και ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις ήταν εργοδότες τους, οπότε φαίνεται να έχει εφαρμογή επ' αυτών η ολλανδική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης, πράγμα το οποίο εναπόκειται ωστόσο στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Συγκεκριμένα, οι οδηγοί αυτοί, πριν από τη σύναψη των συμβάσεων εργασίας με την AFMB, είχαν επιλεγεί από τις ίδιες τις επιχειρήσεις μεταφορών και, μετά τη σύναψη των εν λόγω συμβάσεων, ασκούσαν τη δραστηριότητά τους για λογαριασμό και με κίνδυνο των επιχειρήσεων αυτών. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις μεταφορών βαρύνονταν στην πράξη, μέσω της προμήθειας που κατέβαλλαν στην AFMB, με το κόστος των μισθών των οδηγών. Τέλος, οι επιχειρήσεις

μεταφορών φαίνεται ότι διέθεταν στην πράξη την εξουσία απόλυσης, ορισμένοι δε από τους οδηγούς ήταν ήδη, πριν από τη σύναψη των συμβάσεων εργασίας με την AFMB, μισθωτοί των επιχειρήσεων αυτών.